

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Första Kammaren. N:o 35.

Tisdagen den 14 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades protokollet för den 7 i denna månad.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial:

n:o 93, angående statsregleringen för år 1896; och

n:o 94, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets hemställan i dess memorial n:o 90 om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

Vid föredragning af statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 91, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid föredragning af första särskilda utskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 6, angående aflöning åt dess tjänstemän och vaktbetjening, biföll kammaren hvad utskottet i memorialet hemställt.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 32, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet;

n:o 33, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

n:o 34, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet, och

n:o 35, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 73, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om vissa förändringar i gällande förordning angående vilkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker.

Upplästes och godkändes bankoutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser:

n:o 74, till Konungen, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning, och

n:o 75, till fullmäktige i riksbanken, med öfverlemnande af bankoreglementet.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

Ledighet från riksdagsgörömlen under åtta dagar från och med morgondagen beviljades herr *Poignant* och friherre *Klingspor*.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3,09 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 15 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 12 på dagen.

Justerades protokollen för den 8 i denna månad.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 på aftonen.

Anmäldes och bordlades:

sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 7, angående anvisande af ersättning till utskottets kansli; och

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 19, i anledning af motion, angående meddelande af föreskrifter i syfte att vid slagt af husdjur minsta möjliga lidande måtte tillfogas djuren.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 93, angående statsregleringen för år 1896.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Herr Casparsson: Statsutskottet hänvisar här till statsverkspropositionen och anför, att det ifrågavarande beloppet skulle tills vidare af statskontoret förvaltas och göras fruktbärande i enlighet med derom i statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 14 sistlidne januari angifna grunder. Men om man går till det åberopade statsrådsprotokollet, finnas der inga grunder angifna. På sid. 69 i den kongl. propositionen heter det nemligen:

Om afsättande af medel för arbetareförsäkring.

Om afsättande
af medel för
arbetareför-
säkring.
(Forts.)

»Deremot, och då det synes lämpligt att, allt efter som förhållandena det medgifva, medel afsättas till amortering af den kostnad, som staten åsamkas genom att den nuvarande generationen redan från försäkringens början lemnas inträde i densamma, tillåter jag mig, efter samråd med chefen för finansdepartementet, hemställa till Eders Kongl. Maj:ts pröfning, huruvida icke Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå den redan detta år sammanträdande Riksdagen att för ifrågavarande ändamål för år 1896 afsättes ett belopp af 1,400,000 kronor, och hemställer jag tillika att, om detta af Riksdagen bifalles, ifrågavarande medel må öfverlemnas till statskontoret för att af detta embetsverk tills vidare förvaltas och fruktburgöras till förmån för den blifvande pensionsfonden enligt de närmare grunder, som af Eders Kongl. Maj:t *varda* meddelade.»

Således äro grunderna ej här angifna, och de hafva naturligtvis ej heller kunnat angifvas, innan sjelfva beloppet var beviljadt.

Statsutskottet hänvisar vidare till det särskilda utskottets uttalande om önskvärdheten af att dessa medel måtte beviljas, oberoende af huruvida »lagförslaget af Riksdagen antages eller ej.» Men nu hafva, efter sammanjemkningen af de olika besluten, kamrarne »med frånträdande af sina förut fattade beslut och med afslag å utskottets hemställan förklarar» o. s. v. Och att hemta stöd från uttalande af ett utskott, hvars hemställan kamrarne hafva förkastat, om detta är ett stöd, så är det åtminstone ett mycket svagt stöd.

Utskottet säger vidare: »Riksdagen har visserligen icke bifallit ifrågavarande lagförslag, men då Riksdagen beslutat att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t behagade taga frågan under förnyad pröfning samt, efter vidtagande af erforderlig utredning, för Riksdagen framlägga det förslag, Kongl. Maj:t kunde finna pakalladt, samt häraf torde framgå, att omförmälda fråga, om den än för närvarande icke vunnit sin lösning, likväl skall finna en sådan, har utskottet ansett det af Kongl. Maj:t föreslagna afsättande af medel för ofvan angifna ändamål icke böra uppskjutas.» Ja, derom vill jag icke tvista; men så allvarlig som denna fråga är och då åsigtérna äro så olika, så, *om* denna fråga finner sin lösning, icke tror jag för min del, att det blifver så snart, och vid sådant förhållande synes mig ett afsättande af dessa medel obehöfligt. Då sjelfva lagen ej antagits, har ju dermed förslaget fallit. Det har i alla tider ansetts ytterst illojalt att neka anslag till genomförande af lagförslag, som Riksdagen antagit, och, såvidt jag kan erinra mig, har Riksdagen aldrig dertill gjort sig skyldig; men det finnes en annan ytterlighet, och den är, att bevilja medel till genomförande af en lag, som Riksdagen förkastat eller åtminstone tills vidare undanskjutit, och detta får jag säga är en loyauté, hvilken jag åtminstone ej kan vara med om. Jag skulle möjligen kunna vara det, om här finnes några öfverskottsmedel, men så är för närvarande icke fallet, utan för att

kunna afsätta detta belopp, skola vi nu för 4:de gången pålägga de skattdragande en tilläggsbevillning. Jag kan ej erinra mig, att någon tilläggsbevillning förut utgått under mer än 3 år å rad — men för att få medel till denna fond skulle, som sagdt, erfordras en dylik bevillning äfven under det 4:de året.

Jag kan, mine herrar, ej vara med om att afsätta medel till bildande af en fond, hvars behöflighet icke är ådagalagd, hvars verksamhet ännu icke är beslutad och hvars förvaltning skall ske i öfverensstämmelse med »antydde grunder», hvilka ännu ej förefinnas.

Af alla dessa skäl yrkar jag afslag å utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Tamm, Hugo: Säsom herrarne möjligen torde erinra sig, var jag med bland dem, som ansågo, att den ifrågavarande skrifvelsen icke borde aflåtas, och detta hufvudsakligen på den grund, att min öfvertygelse är, att man icke kan göra något sämre i afseende på frågor, som beröra arbetsklassens intressen, än att gifva förespeglingar, hvilka man sedermera icke vill eller kan inlösa. Det var hufvudsakligen därför, att jag ansåg denna pensioneringsfråga ännu opröfvad, omogen och vidhäftad med så stora svårigheter, som jag ej var med om skrifvelsen, utan ansåg, att Riksdagen borde för lösning af frågan afvakta den tidpunkt, då större erfarenhet från andra länder hunnit förvärfvas. Emellertid blef, emot detta mitt yrkande, skrifvelse af båda kamrarna antagen om att Kongl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga ett förslag i det syfte, som i kongl. propositionen var framhållet. Jag kan ej kammarens beslut se något annat än ett uttalande, att denna fråga, sådan den är framlagd, bör vinna en lösning, och det ganska snart. Då så är, har jag ansett mig i statsutskottet böra höja mig för ett riksdagsbeslut och har vid sådant förhållande ej funnit skäl att yrka afslag å Kongl. Maj:ts framställning om afsättande af medel till den ifrågavarande fonden. Och dessutom, när nu Riksdagen gjort det uttalandet, att Riksdagen icke vill invänta någon vidare erfarenhet utifrån, utan att den är redobogen att gifva åt arbetsklassen denna pensionering, då synes det mig också svårt att afslå den ringa bråkdel af kostnaden, som nu af regeringen begäres, då detta onekligen skulle kunna tydas, som om man ej ville så att säga stå fast vid det beslut man tagit för att derigenom undgå att en ringa ökning skulle uppkomma på debetsedlarne.

Jag vill slutligen gent emot den siste talaren nämna, att vi hafva förut gått till väga på liknande sätt. Vi hafva afsatt under några år 100,000 kr. till dessa sjukkassor och olycksfallsförsäkringar, hvilka icke voro definitivt antagna, när medel därför afsattes. Och ehuru jag, som sagdt, från början ogillat, att man gjorde några förespeglingar i afseende på det framlagda förslaget, och beklagar den afgifna skrifvelsen, har jag dock ansett konsekvensen vara sådan, att jag för

Om afsättande af medel för arbetareförsäkring.
(Forts.)

Om afsättande af medel för arbetareför-
säkring.

(Forts.)

min del ej kan vara med om annat än att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Forssell: Min högt ärade vän, som nyss hade ordet, framstälde en analogi, som, tror jag, ej var fullt riktig. Han sade, att vi för några år sedan afsatte 100,000 kr. för befrämjande af sjukkasseväsendet, och att vi alltså nu på samma sätt och på samma grund och lika lätt skulle kunna afsätta 1,400,000 kr. för ordnande af pensioneringen åt arbetarne. Men, mine herrar, det är en väsentlig skillnad mellan dessa båda fall. Åtgärden i förra fallet afsåg en afsättning af medel för ett ändamål, hvarom Riksdagen var med Kongl. Maj:t ense och hvarom icke, såvidt jag vet, egde rum den ringaste strid inom Riksdagen sjelf. Riksdagen antog sjukkasselagen och afsatte medel till dess genomförande. Nu deremot föreligger blott en skrifvelse såsom grund för anslaget, en skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande ett ämne, om hvilket de mest olika uppfattningar varit och ännu äro inom riksdagen rådande. Hvad denna skrifvelse egentligen innebär, det kan väl ingen så säkert säga. Enligt min uppfattning utgör den endast ett försök att täcka öfver en bestående meningsskiljaktighet; den angifver blott ett problem för framtiden, och ingen kan ännu veta, huruvida eller huru detta problem blifver i framtiden löst. Men om nu detta anslag insättes i budgeten, då är att befara, att åt denna skrifvelse framdeles kommer att gifvas en tydning, som icke varit dermed afsedd.

Många finnas inom Riksdagen, hvilka motsatt sig det framlagda förslaget om arbetarepensioneringen, icke därför att de ansågo detta förslag böra förbättras, utan snarare emedan de ansågo det oförbättringligt, icke därför att de hade väsentliga anmärkningar mot dess detaljer, hvilka tvärtom rönt det största erkännande, utan därför att de mer eller mindre skarpt misstrodde och ogillade förslagens princip — försäkringstvånget. De anse, att man ej kan sägas förbättra arbetarnes vilkor derigenom att man ålägger t. ex. våra fabriksarbetare att utgöra en *personlig skatt*, uppgående till tolf, ja ofta kanske till tjugu kronor per år, för att vinna en fördel som de sjelfva efter all sannolikhet icke skola anse motsvara en dryg skattetunga. De anse, att man icke bör så väsentligt, som enligt förslaget sker, försämra de vilkor, under hvilka för närvarande den *fattige* arbetaren åtnjuter understöd af det allmänna. De anse, att man icke bör inkasta i förhållandet emellan arbetsgifvare och arbetstagare det element till strid och oro, som onekligen innehålles i detta förslags bestämmelser. De anse, att förslaget, långt ifrån att stilla social oro, tvärtom skulle i vårt land framkalla en oro, som ej förut funnits. De anse, att förslaget hvilade på fullständigt felaktiga grunder, att det utgick från och måste mynna till baka till den principen, att staten är den högste arbetsgifvaren för alla arbetare i samhället, att staten är *maximus communis* regulator et divisor för all privat inkomst och all privat verksamhet. De

trodde att om detta förslag, med hvilket man nu leker, en gång blefve fullt allvar, skulle denna ödesdiga princip inom kort framkalla betänkliga missförhållanden i vårt land, och de ville därför att man åtminstone skulle vänta, till dess man finge se, huru förhållandena gestaltade sig i länder, der liknande förslag antagits.

De herrar, som hafva haft sådan mening, och jag vågar påstå att de äro många både inom denna kammare och inom medkammaren, kunna ej med tillfredsställelse se, att hvad de hittills betraktat såsom ett hotande spöke nu på visst sätt skall taga fast form inför deras ögon och varda deras egen skapelse. De säga sig, att om dessa 1,400,000 kr. i år uppföras på budgeten såsom en fond för arbetares pensionering, så skall det, när pensioneringsförslaget åter framlägges för Riksdagen, såsom afgörande skäl för bifall anföras, att hufvudsaken ju redan måste anses afgjord, då pengar äro för densamma beviljade och afsatta. Man kan väl säga, att det förslag, som kommer till baka till Riksdagen eller det förslag som slutligen af Riksdagen antages, icke nödvändigt måste vara grundadt på *obligatorisk* försäkring; — det kan ju möjligen förutsättas, att det kan blifva ett förslag om pensionering grundadt på frivillighet. Men, mine herrar, det vore väl bra egendomligt att afsätta 1,400,000 kr. i en budget, som ej har något öfverflöd, endast för att bereda utvägar för ett alldeles okänt förslag, för ett förslag, som aldrig förelegat, som icke varit pröfvadt, vare sig i detalj eller i princip, och som aldrig af Riksdagen begärts. Det vore så egendomligt, att jag fruktar, att den motsatta tolkningen af Riksdagens beslut skulle få mycket större chanser för sig, än den jag nu nämmt. Och det är därför, som jag vågar inför kammaren lägga en så utomordentlig vikt på det förhållandet, att vi för närvarande verkligen icke befinna oss inför ett finansiellt öfverflöd. När 100,000 kr. afsattes till sjukkaseförsäkringen, till en försäkring, om hvilken egentligen ej rådde någon tvist, då befunno vi oss midt i det öfverflöd, för hvars afskaffande det till och med ansågs nödvändigt tillsätta en särskild komité. För närvarande befinna vi oss deremot i en alldeles motsatt ställning, inför den särskilda svårighet att få nödiga utgifter och tillgängliga inkomster att gå i hop, som betecknas dermed, att man måste tillita en tilläggsbevillning. Vid sådant förhållande plägar man ej göra afsättningar till fonder, hvilkas uppgift är obestämd, och jag vågar påstå, att från rent finansiell synpunkt kan kammaren med fullt skäl afslå utskottets hemställan under denna punkt.

Jag instämmer i herr Casparssons yrkande om afslag.

Herr Berg, Gustaf: Jag skall icke tillåta mig att till bemötande upptaga de teoretiska spekulationer, som den siste ärade talaren framhållit, utan blott anhålla att, gent emot den förste ärade talaren på upplandsbänken, få såsom min åsigt uttala, att det synes mig vara en handling af politisk klokhet och politisk framsynthet, om denna

Om afsättande af medel för arbetareförsäkring.
(Forts.)

Om afsättande
af medel för
arbetareför-
säkring.

(Forts.)

kammarne nu bifaller hvad statsutskottet föreslagit utan någon som helst meningsskiljaktighet. Om jag rätt fattade de skäl, som bestämt den förste talaren att ej bifalla utskottets förslag, anmärkte han till en början, att några sådana grunder för dessa medels fruktbargörande och förvaltning, som statsutskottet antagit skolat förefinnas i statsrådsprotokollet för den 14 januari i år, ej der återfinnas. Jag tror dock ej, att detta förhållande kan tillmätas någon egentlig betydelse, helst, såsom den ärade talaren sjelf erkände, grunderna ej gerna kunde bestämmas förr, än beloppet beviljats. Det andra skälet, det kanske viktigaste för talaren, var, att man ej borde bevilja anslag till arbetareförsäkring, då frågan om en sådan försäkring ej ännu vore löst och antagligen ej kunde vinna någon snar lösning. Jag vågar likväl för min del hoppas på en sådan lösning; och då man är genomträngd af den förhoppningen, bör man ej heller enligt min åsigt vägra det derför erforderliga materiella understödet. Slutligen framhölls, att om man ströke detta anslag, skulle man kunna undgå en tilläggsbevillning. Jag tror att man skulle kunna undgå en tilläggsbevillning äfven med antagande af detta förslag; men jag vill icke finna någon för mig bestämmande synpunkt i den omständigheten, huruvida man kan frigöra sig från eller nödgas underkasta sig tilläggsbevillning; och äfven med den senare i utsigt skall jag icke tveka att antaga hvad utskottet här föreslagit. Största innebörden af ett bifall till statsutskottets förslag skulle enligt min tanke ligga deruti, att denna kammarer derigenom i handling visar, hvad densamma har i ord uttalat genom den till Kongl. Maj:t aflättna skrifvelsen: nemligen att kammarer allvarligen önskar en lösning af försäkringsfrågan.

Under sådana förhållanden tillåter jag mig yrka bifall till statsutskottets förslag.

Hans excellens herr statsministern Boström: Jag skall anhålla om bifall till statsutskottets förslag i denna punkt.

Jag skall dock dervid icke tillåta mig att ingå i någon kontrovers med presidenten Forssell angående lämpligheten och möjligheten af att genomföra en arbetarepensionering. Herr Forssell är, såsom herrarne hörde, sakens principiella motståndare. I sjelfva verket föreligger icke här den frågan. Det är ej nu fråga om, utan fråga *huru vida*. Jag menar, att genom Riksdagens skrifvelse 1884, genom det beslut, som då fattades, genom hvad som derefter och senast vid innevarande riksdag förekommit måste väl få anses konstateradt, att Riksdagen önskar få denna fråga löst, ehuru Riksdagen ännu ej är på det klara med *sättet* för dess lösning. En sak tror jag dock, att alla äro ense om, nemligen, att huru än lösningen kommer att gå, är dock behöfligt att för ändamålet krävas ganska väsentliga belopp. Det går ej an att kasta allt på framtiden. Och det är därför jag tror, att det skulle ligga en synnerlig klokhet i att bifalla hvad utskottet här föreslagit. Den omständigheten, att ännu icke några bestämmelser

blifvit utfärdade angående sättet för fondens förvaltning, synes mig ej vara något skäl emot saken. De ord, som yttrats af departementschefen till statsrådsprotokollet, torde väl lemna tillräcklig garanti för fondens förvaltning och tillgodoseende på bästa sätt. Det är väl också, synes mig, önskligt att Riksdagen på ett mera effektivt sätt bekräftar, hvad den i sin skrifvelse uttalat. Den får ett långt högre värde, då genom handling gifves bekräftelse på hvad i ord blifvit uttaladt. Min kollega här bredvid mig upplyser, att Andra Kammaren redan bifallit utan diskussion den kongl. propositionen.

För öfrigt ber jag få nämna, att när herr Forssell opponerade mot förslaget, bland annat därför att denna statsreglering vore så ofantligt svag, synes han mig näppeligen dertill haft skäl. Jag ber att få hänvisa herrarne till inkomstberäkningarna på sid. 16 i statsverkspropositionen. Deraf framgår en minskning i sockertullen på cirka 8 millioner. Vidare finner man en tillökning i utgifterna i följd af urtima Riksdagens beslut om ökad afskrifning af grundskatter samt ökade försvarsbördor, hvilken stiger upp till cirka 1,300,000 kr. Med dessa fakta för ögonen synes mig, som man, äfven om en tilläggsbevillning af 30 % erfordras, dock ej med fog kan kalla ställningen för svag. Jag skulle vilja påstå, att herr Forssell sjelf som finansminister kommit med statsregleringar, hvilka varit väsentligt svagare än denna.

Jag skall ej vidare upptaga kammarens tid, jag vill endast tillåta mig att, på sätt jag började, anhålla om bifall till statsutskottets förslag.

Herr vice talmannen: När särskilda utskottets utlåtande n:o 1 förekom i kammaren, röstade jag för det förslag, som då af herr Tamm framställdes. Jag trodde nemligen, att innan man fattade beslut i en så stor och viktig fråga som denna, borde man i rikare mån rådfråga erfarenheten från utlandet. Men kammaren fattade ett annat beslut. Och sedan beslöto kamrarna vid sammanjemkning att, »med frånträdande af sina förut i ärendet fattade beslut» och, »med afslag å utskottets hemställan, förklara, att Kongl. Maj:ts proposition icke kunnat bifallas, samt i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t behagade taga frågan under förnyad pröfning samt, efter vidtagande af erforderlig utredning, för Riksdagen framlägga det förslag, Kongl. Maj:t kan finna pakalladt».

Riksdagen har sålunda anhållit att å nyo få frågan framlagd.

Nu sade en talare nyss, att när fråga var för några år sedan om sjukkassor var beslut förut fattadt, och först *sedan* skedde afsättningen af medel för ändamålet. Detta är emellertid ett misstag. Riksdagens skrifvelse härom år 1890 var af följande lydelse: »Frågan om olycksfallsförsäkring för arbetare och bildandet af sjukkassor har vid denna riksdag visserligen icke vunnit lösning i den del, som afsågs i Eders Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen om försäkring för

Om afsättande
af medel för
arbetareför-
säkring.
(Forts.)

Om afsättande
af medel för
arbetareför-
säkring.
(Forts.)

olycksfall i arbetet och om ett ordinarie anslag af 41,100 kr. till en riksförsäkringsanstalt. Men då dessa frågor säkerligen i en annan form åter komma under Riksdagens behandling för att, sedan äsigterna om rätta sättet för frågornas lösning slutligen enats, lyckligen ordnas, har Riksdagen ansett sig böra tillstyrka afsättning af medel till underlättande af åtgärder för ändamålets vinnande».

Sålunda, oaktadt icke Kongl. Maj:ts proposition då blef bifallen, afsattes likväl penningar.

Nu frågar jag, om ej utskottet efter det uttalande Riksdagen gjort i sin skrifvelse hade skyldighet antaga, att Riksdagen ville genomföra frågan och handla derefter. Visserligen är beloppet nu betydligt större än 1890, men ändamålet är också större och mera vidtomfattande.

Oaktadt jag sålunda för min del ställer mig på den mening herr Tamm uttalat, har jag dock ansett mig böra lojalt böja mig för det beslut, Riksdagen fattat.

I förbigående vill jag säga, att herr Forssell har rätt uti, att när 1890 Riksdagen fattade sitt beslut, var den ekonomiska ställningen ganska god. Han erinrade till och med om, att en komité blef tillsatt för att föreslå användandet af öfverflödet. Men jag vill fästa uppmärksamheten på, att detta skedde år 1888, eller 2 år förut.

Då nu slutligen Andra Kammaren bifallit utskottets hemställan, synes det mig, att alla skäl tala för att denna kammare icke af fruktan för 30 % tilläggsbevillning afslår densamma.

Jag yrkar bifall.

Herr Casparsson: Min granne här bakom mig har upptagit till besvarande och bemötande tre skäl, som jag skulle hafva anført emot förslaget. Jag tillåter mig dervidlag anmärka, att jag upptagit de skäl för förslaget, som statsutskottet har anført, och derjemte har jag påpekat, att en uppgift, som statsutskottet lemnat, icke var korrekt, den uppgiften nemligen, att dessa »grunder» skulle vara angifna uti departementschefens anförande till statsrådsprotokollet. Deremot har jag för min egen del *emot* förslaget blott anført ett enda skäl, och det är, att jag icke kan påminna mig, att Riksdagen förr har beviljat anslag till genomförande af ett lagförslag, som den har afslagit eller åtminstone tillbakavisat. Detta var, som sagdt, det egentliga eller enda skäl, jag hade för mitt yrkande på afslag.

Talaren nämnde äfven om »politisk klokhet» och att den politiska klokhetens kraf skulle bjuda oss att antaga detta. Ja, under min temligen långa riksdagsmannabana har jag bevittnat så många akter af politisk klokhet, som sedan hafva upplöst sig uti dunst och dimma, att jag, då man talar om politisk klokhet, alltid mottager det med *mycken, mycken* varsamhet.

Herr Dickson, Robert: Vid föredragning af särskilda utskottets utlåtande angående Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag

om försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete hörde man ej mycket af de principiella invändningar, som herr Forssell nu framkommit med. Voteringen egde rum mellan förslag till skrifvelse och förslag om att låta med frågan anstå, till dess ytterligare erfarenhet vunnits. Aflagsyrkandet blef under diskussionen återtaget. Kammaren beslöt då att hos Kongl. Maj:t begära, att förslaget skulle framläggas på nytt, och deri, tycker jag, ligger tillräckligt skäl för bifall till Kongl. Maj:ts förslag om afsättning af ett belopp för ändamålet. Inom särskilda utskottet, som handlagt den kongl. propositionen, funnos i åtskilliga delar skiljaktiga meningar, men alla voro ense om att förorda en sådan afsättning. Och utom det precedensfall, som redan påvisats, vill jag påminna derom, att från och med år 1884 ha afsatts medel till en fond för ett nytt riksdagshus, ehuru beslut om anvisande af plats eller uppförande af byggnaden ej fattades af Riksdagen förrän år 1888. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Om afsättande
af medel för
arbetareför-
säkring.
(Forts.)

Herr Reuterswärd: Oafsedt de ganska goda skäl, som den förste talaren anförde för sin åsigt, och än mindre den tredje talarens i ordningen mera teoretiska än praktiska skäl, kommer jag att både förorda och yrka bifall till statsutskottets förslag. Vi hafva visserligen afslagit lagen på den grund, att vi anse den böra undergå åtskilliga förbättringar, innan den blir af Riksdagen antagen. Men skulle man nu kunna säga, att Första Kammaren ej ens vill visa sin goda vilja genom att instämma med Andra Kammaren i dess beslut, skall detta tydas så, att Första Kammaren kommer med de obotfärdigas förhinder. Och då jag är öfvertygad derom, att Första Kammaren är en lika varm vän till arbetaren och dess välförstådda intressen som någon i Andra Kammarne, ber jag få lägga herrarne på sinnet, att det är klokt och utvisande politisk framsynthet att bifalla utskottets förslag. Ty denna fråga måste på ett eller annat sätt lösas. Och om den ifrågavarande fonden redan nu börjar bildas, så är han väl ej borta för det, helst den under tiden kommer att förräntas. Jag yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Herr Benedicks: Det är med djupt beklagande jag måste skilja mig från den siste högt ärade talaren. Jag tror, att, med hänsyftande på Riksdagens uttalande för något öfver tio år sedan, man bör betänka, dels att de meningar, som nu råda, ej voro då rådande, dels att sedan dess Tysklands erfarenhet talat ett mycket klart och tydligt språk, och det heter: *missnöje* hos arbetsgifvarne och *stigande missnöje* hos arbetarne. Arbetarne hafva visat detta tydligt, då de i ökad antal valt socialister till riksdagsmän. Intet annat land har följt Tysklands exempel, som, när det antog denna lag, handlade så att säga under tvång. Strax förut hade nemligen både Nobilings och Hödels attentat mot den gamle kejsaren egt rum, och socialismen utsprid sig. Under intrycket af allt detta antogos dessa lagförslag, som vi nu genast

Om afsättande
af medel för
arbetareför-
säkring.
(Forts.)

eller åtminstone såsom det första af alla andra folk vilja taga efter. Under intrycket af den principen: »principiis obsta» vill jag för min del motsätta mig ett antagande nu, då det deri inneslutes, att vi skola antaga lagen sedan, hurudan den än må blifva. Jag tror, med den personliga kännedom jag har om de åsigtter, som gjorde sig gällande vid omröstningen här i kammaren, att, hade alla, som förut voro närvarande, äfven då infunnit sig, skulle möjligen eller rättare troligen utgången hafva blifvit en annan.

Det är med anledning deraf som jag yrkar afslag.

Herr Treffenberg: Jag skall be att först få nämna några ord med afseende på hvad den siste talaren anförde i fråga om det förmenta missnöje, som i Tyskland skulle hafva framkallats af dessa försäkringslagar. Jag erinrar då om hvad jag, när frågan sist var före i kammaren, tog mig friheten att yttra. Jag åberopade då en person, som mycket noggrant studerat förhållandena i Tyskland, rest der och särskildt försökt taga reda på verkningarna af dessa lagar. Denna person — jag skall för hvar och en af kammarens ledamöter, som det önskar, uppgifva hans namn — har sagt mig, att det egentliga missnöjet beror derpå, att försäkringslagarne omfatta äfven de s. k. lösa arbetarne, samt på det ytterliga besvär, som är förenadt med märkesystemets användande. Hvad den omständigheten beträffar, att socialisterna utbredt sig i Tyskland och på senaste tiden insatt flere och flere ledamöter i tyska riksdagen, tror jag, att mångfaldiga skäl finnas, som kunna förklara detta förhållande, och särskildt då den s. k. militarismen med alla dermed förenade olägenheter.

Det var dock icke egentligen med anledning af den siste talarens yttrande, jag här velat uppträda — jag hade begärt ordet redan förut — utan det var i anledning af herr Casparssons yttrande angående statsregleringen. Han nämnde, att han varit med om så många beslut i Riksdagen, för hvilka den egentliga drifkraften varit den förmenta s. k. statskloketen, men hvilka beslut sedan visat sig gå *ins blaue hinein*. Jag vill då fråga: anser icke herr Casparsson det vara en stor vinst, att villomeningar blifva skingrade? Så länge de icke äro det, verka de till skada för samhället och dess utveckling. Jag anser det därför vara en stor vinst, att sådana frågor, som behöfva utredning, också verkliga blifva utredda, så att det för alla tänkande människor må blifva klart, att man icke vidare bör sysselsätta sig med dylika frågor, som endast kunna skada det allmänna.

Herrarne veta nog, att vi i våra tider icke hafva ondt om agitatorer, som särskildt på de senare åren visat sig hafva till speciel uppgift att allt mer och mer depopularisera denna kammare. Jag frågar eder nu, mine herrar: om Riksdagen nu afslår detta ifrågasatta anslag, är det icke då påtagligt, att dessa agitatorer skola få ymnigt vatten på sin qvarn och använda detta såsom det yppersta agitationsmedel

särskildt under nästkommande år, då, såsom vi veta, det förestår åtskillig rörelse inom arbetareverlden?

Om afsättande
af medel för
arbetareför-
säkring.
(Forts.)

Utaf hvad jag yttrat förstå herrarne lätt, att jag instämmer med herr Berg och äfven i hvad hans excellens statsministern här yttrat. Det lärer väl icke råda det ringaste tvifvel om, att, i fall efter skedd utredning frågan om arbetarnes ålderdomsförsäkring skulle visa sig olöslig, penningarne, som ju i alla händelser finnas qvar, kunna användas för andra ändamål, hvarigenom arbetsklassens intressen tillgodoses.

Jag tillstyrker på det lifligaste bifall till utskottets förslag.

Herr Benedicks: Den siste ärade talaren påstod, att jag skulle hafva öfverdrifvit det i Tyskland rådande missnöjet.

Jag vågar ej fullt lita på mitt minne rörande siffrorna, men jag skulle tro, att då antalet socialistiske riksdagsmän i Tyskland vid näst sista valet voro 35, äro de nu 47. Deribland äro flere af Tysklands allra största handels- och industristäder representerade just af socialister. Det medel, som der användts för att förekomma socialismen, har således i den vägen slagit mycket illa ut. Och det är ett annat förhållande i Tyskland, der särskildt den s. k. öfverklassen är ofantligt mycket rikare än i Sverige, och der arbetsklassen tvärtom är fattigare. Denna klass har här i Sverige både, absolut taget, rörande bostäder, föda, kläder, bildning, sjukvård o. s. v. gått framåt och äfven, relativt sedt, i förhållande till andra klasser fått *sina* vilkor förbättrade. Jag har rest temligen mycket omkring i Tyskland, speciellt i fabriksdistrikten, och hört mig för just med anledning af detta då hotande lagförslag; och allmänt bland arbetarebefolkningen, särskildt i Sachsen, har jag funnit missnöje med denna lag. Det är således i den industriidkande delen af Tyskland, som just *företrädesvis* skulle fått åtnjuta *fördelarne* af denna beprisade inrättning, som missnöjet varit störst. Och hvarför? Jo, derför att det fins ingen bättre grund för socialismen att stå på än att tala om dessa pensioners otillräcklighet. Det var det, som socialisternas anförare i tyska riksdagen framhöll, när denna lag antogs, och följderna ha visat, att han hade rätt. Den ena eftergiften föder den andra. Skulle vi nu börja med att af »politisk klokhet» göra eftergifter i detta, tror jag med herr Casparsson, att den der politiska klokheten af en efterverld får ett annat namn. Särskildt torde ock böra framhållas den stora skillnaden mellan Tyskland och Sverige i afseende på förmögenhetens jemna fördelning.

Det exempel, som framdrogs med jmförelsen, att vi afsatt penningar, ehuru vi ej beslutat saken, när det gälde riksdagshusbyggnaden, håller icke streck, ty då var det ett allmänt erkänt behof, som skulle tillgodoses, och *alla* voro ense om, att den nuvarande byggnaden icke kunde bibehållas.

Herr Ölander: Jag fruktar, att diskussionen i denna fråga gif-

Om afsättande
af medel för
arbetareförsäkring.
(Forts.)

vit sig ut på ett område, som ligger utom rämärkena för frågans egentliga innebörd. Här talas klandrande om det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till försäkringslag, dess principer och dess följder. Riksdagen har dock en gång sagt sitt ord i denna fråga, den har godkänt principerna i förslaget, den har hos Kongl. Maj:t begärt att återfå det antingen oförändradt eller med några mindre detaljförändringar. Vi hafva ju salunda full garanti för att en lösning af frågan skall ske och att den skall ske inom mycket kort tid, och vi känna äfven, i hvilken rigtning den skall ega rum. Då vi också veta, att så snart denna lösning inträffar, äro stora belopp af nöden, kan jag icke fatta, hvarför vi skola kasta allt detta på framtiden och icke redan nu besluta det begärda anslaget. Jag tror också, trots hvad herr Casparsson sagt, att detta vore politiskt klokt, och jag hoppas, att denna politiska klokhet ej skall, såsom den, af hvilken herr Casparsson hade erfarenhet, upplösa sig i en dimma.

Herr Fagerholm: Då jag tror, att arbetareförsäkringslagen ej kan genomdrivas på detta århundrade, är det ur både arbetsgifvarnes och arbetarnes synpunkt den största politiska klokheten att afslå utskottets hemställan, och ber jag därför att få förena mig med herr Casparsson.

Grefve Douglas: Jag skall ej återupplifva diskussionen om arbetareförsäkringen, utan endast i korthet yrka bifall till statsutskottets förslag i här föreliggande punkt. Det utskott, som haft den kongl. propositionen angående arbetareförsäkringen att behandla, har visserligen af skäl, som finnas anförda i utskottets betänkande, sett sig tvungnet att för närvarande afstyrka propositionen, men har dock samtidigt uttalat såsom sin öfvertygelse, att en arbetareförsäkring bör komma till stånd och att den bör vara grundad på den obligatoriska principen. Samma uppfattning tycktes råda, då saken förekom här i kammaren, der det öfvervägande flertalet af talarne uttalade sig i samma rigtning. Då man nu vet, att en nödvändig förutsättning för att en lagstiftning för angifvet ändamål skall komma till stånd är, att ett mycket stort kapital måste vara samladt, hemställer jag, huruvida det icke är allt skäl i världen — såvida ej Första Kammaren vill utsätta sig för misstanken att icke mena allvar — att redan nu börja afsätta de medel, som af Kongl. Maj:t äro föreslagna.

Af dessa skäl ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hammarskjöld: Jag har egentligen begärt ordet endast för att få inlägga en gensaga emot det påståendet, att kammaren skulle hafva godkänt principerna uti det framlagda förslaget till arbetareförsäkring och att kammaren skulle tänkt sig, att endast smärre detaljändringar deruti skulle ske. Som kammaren behagade erinra sig, hade det särskilda utskott, som behandlat det kongl. förslaget,

deremot gjort många och principiella anmärkningar. Här i kammaren gjordes andra sådana, och resultatet blef en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Huru man än må tolka meningen med denna skrifvelse, kan man väl icke gerna påstå, att något uttalande från kammaren ännu skett med afseende på de principer, hvarpå ett lagförslag om arbetareförsäkring bör vara bygd för att hafva utsigt att gå igenom. Detta synes mig äfven hafva blifvit antydt af herr statsministern i hans senaste yttrande.

Om afsättande af medel för arbetareförsäkring.
(Forts.)

Om jag för min del kommer att rösta för det förslag, som herr Casparsson framställt, så är orsaken dertill i främsta rummet en finansiel. Det synes mig nemligen vara något ytterst underbart i finanshistorien, om man gör afsättningar af stora belopp för ett ändamål, som ännu icke blifvit beslutadt, i all synnerhet när medel till dessa afsättningar skola anskaffas genom påläggande af en särskild skatt. Ett sådant finansielt oting vill jag icke vara med om, hvarför jag instämmer i herr Casparssons yrkande.

Häri instämde herr *Wærn*.

Herr Billing: Jag skall icke inlåta mig i diskussion med den siste talaren om huruvida denna kammares beslut, då det särskilda utskottets n:o 2 betänkande här behandlades, innebar ett godkännande af principerna uti det framlagda kongl. förslaget. Men hvad som bestämdt icke kan förnekas, det är, att Riksdagens Första Kammare och äfven dess andra kammare genom sitt beslut bestämdt uttalat den meningen, att något borde göras i den rigtning, hvilken man kan beteckna med olika namn, men som å allmänhet sedt pekar derpå, att till arbetarnes bästa bör äfven från statens sida på något sätt sörjas för deras framtid.

Detta måste man bestämdt säga ligger uti Riksdagens beslut. Och då det förekommer mig, som om ett afslag *nu* på statsutskottets betänkande skulle visa, att detta Riksdagens beslut *då* var, om jag får nyttja ett starkt uttryck, nästan ett spegelfäkteri, anser jag detta för mig vara en fullt bindande grund till att yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Fränckel: Jag kan mycket väl förstå, att, då man står på den ståndpunkt, som presidenten Forssell, att man icke i någon form vill vara med om, att staten skall bidraga till någon försäkring för arbetare i händelse af olycksfall eller invaliditet, man gerna vill framflytta den tidpunkt, då staten skall börja samla de fonder, som för ett sådant ändamål alltid blifva behöfliga. Men en sådan åsigt kan man omöjligen anse hafva varit Riksdagens, då Riksdagen vid beslutet om arbetareförsäkringslagen affattade sin skrifvelse till Kongl. Maj:t. Man måste ovilkorligen anse, att denna skrifvelse innebär en önskan, att denna fråga måtte lösas, om också icke precis på det sätt, som Kongl.

Om afsättande
af medel för
arbetareför-
säkring.
(Forts.)

Maj:t nu föreslagit, dock på något angränsande sätt. Då torde det vara alldeles gifvet, att föratt det belopp, som här är ifrågasatt, hvilket afser att den nu lefvande generationen må blifva delaktig i denna försäkring, som annars först efter lång tids förlopp skulle kunna komma att inträda, att, säger jag, för att detta belopp skall kunna åstadkommas, nödiga medel måste samlas af denna generation, hvilken således sjelf bör bidra till dessa medels samlande.

Såsom man finner af förslaget i Kongl. Maj:ts proposition, utgöra dessa 1,400,000 kronor endast amortering på den ifrågavarande fonden. Att nu afslå statsutskottets förslag i den nu föredragna punkten skulle endast vara ett sätt att uppskjuta samlandet af denna fond, en åtgärd, för hvilken icke en enda reservant inom utskottet uttalat sig, ehuru man väl från Andra Kammaren kunnat vänta invändningar deremot.

Jag kan icke finna, att något grundadt skäl blifvit anfördt för att icke redan nu börja den ifrågavarande amorteringen, äfven om grunderna för försäkringen skulle komma att undergå förändring.

Jag yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Herr Törneblad: Då den siste talaren har nämnt om statsutskottets åsigt, vill jag tillkännagifva, att jag också delade den uppfattning, som uttryckts i utskottets förslag, men jag har dermed icke på ringaste sätt godkänt principerna i det kongl. förslaget.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt och vidare på afslag derå, samt förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Benedicks* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 2 af sitt memorial n:o 93, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 31.

Punkterna 3 och 4.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5.

Herr Sandberg: Trogen hvad jag anser vara min pligt, äfven med risk att mitt yttrande kommer att helsas med åtlöje af dagens vise, kan jag icke underlåta att på det djupaste beklaga, att äfven statsregleringen för år 1896 icke kunnat uppgöras utan ökad skuldsättning. Svenska Riksdagen fortfar att med lätt sinne vandra framåt på den bekväma vägen utefter skuldsättningens sluttande bana, utan att låta sig varnas af exemplen från andra länder: Portugal, Grekland och Italien, hvilka tydligen visa, hvart en alltjemt ökad skuldsättning slutligen leder. Jag för min del fruktar en stor fara för vår frihet och sjelfständighet af denna skuldsättning, som hufvudsakligen sker i utlandet. Jag har naturligtvis icke något yrkande att framställa.

*Om upplåning
af medel till
bestridande af
vissa utgifter.*

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkterna 6—8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid föredragning af statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 94, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets hemställan i dess memorial n:o 90 om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor, biföll kammaren hvad utskottet i memorialet n:o 94 hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 11 och 13 i denna månad bordlagda memorial n:o 92, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af utskottets utlåtande i n:o 79 i anledning af väckta motioner dels om vissa vilkor för åtnjutande af de för statens embets- och tjenstemän bestämda löneförmåner, dels ock i fråga om utredning rörande embets- och tjenstemäns dagliga arbetstid m. m., biföll kammaren hvad utskottet i nämnda memorial föreslagit.

Onsdagen den 15 Maj, e. m.

Upplästes och godkändes ett uppsatt förslag till kammarens skrivelse till Konungen med anmälan om ledigheter, hvilka skola innan nästa lagtima riksdag genom val fyllas.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1,19 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 15 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Anmälles och bordlades

statsutskottets memorial:

n:o 95, med förslag till voteringspropositioner m. m. i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande beloppen af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor; och

n:o 97, angående den nya riksstaten; samt

bevillningsutskottets betänkande n:o 29, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummas utgörande.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 29, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, omfattande anslagen till utrikesdepartementet;

n:o 77, i fråga om framläggande af förslag till ändring af allmänna garnisonssjukhusets organisationsförhållanden;

n:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om uppgörelse med Stockholms stad angående öfverlåtande på staten af den rätt, staden må ega till vissa delar af Helgeandsholmen;

n:o 79, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor;

n:o 80, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronan tillhöriga halfva gården n:o 71 med halfva tomten n:o 127 a inom kvarteret Stor- och Vretroten m. m. i Arboga;

n:o 81, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i folkskolelärares enke- och pupillkassa;

n:o 82, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ändring i stadgadt vilkor för åtnjutande af de pensioner, som vid 1894 års riksdag beviljats åtskilliga vid statens jernvägsbyggnader anstälde tjänstemän;

n:o 83, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till aktiebolaget Visby cementfabrik af ett område af Visborgs kungsladugård i Gotlands län; och

n:o 84, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordsöndring från förra kronolänsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Fintorp n:o 1 i Göteborgs och Bohus län.

Upplästes och godkändes första särskilda utskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 76, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 6 med förslag till lag om handelsbolag och enkla bolag, lag om aktiebolag, lag om vissa föreningar för ekonomisk verksamhet, lag om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, lag angående ändring i vissa delar af strafflagen, lag om ändring i vissa delar af förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855, lag angående ändring i 10 § af förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862, lag

Torsdagen den 16 Maj.

om registrering af bankaktiebolag samt lag om ändring i vissa delar af lagen angående handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887.

Justerades ytterligare två protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 8,07 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Torsdagen den 16 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollet för den 9 i denna månad.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial n:o 96, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag före kl. 2 utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag dels till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 92, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förvärfvande för statens räkning af vissa enskilda jernvägar,

n:o 93, i fråga om utredning angående statstjänsternas förening med andra tjänstebefattningar, samt

n:o 95, angående dispositionen af nettobehållningen å vissa jernvägars trafikinkomster år 1896,

dels ock till Riksdagens skrifvelse, n:o 94, till fullmäktige i riksgäldskontoret, angående afsättande af medel för amortering af 1894 års svenska 3 % statslån.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 85, i fråga om omarbetning af kungörelsen den 21 oktober 1864 angående förändrade instruktioner för direktioner, läkare och sysslomän vid länens lasarett och kurhus;

n:o 86, om vidtagande af åtgärder till förekommande af förvexling mellan den nya blänkyren vid Sandhammaren och andra i granskpet befintliga fyrar;

n:o 87, angående omarbetning utaf gällande resereglemente af den 11 februari 1881 i syfte att åstadkomma större sparsamhet med statens medel;

n:o 88, om utarbetande och framläggande af förslag till lag angående in- och utländska försäkringsanstalters verksamhet i Sverige;

n:o 89, om åtgärders vidtagande för åstadkommande af en fortskyndad och ändamålsenlig folkskolestatistik;

n:o 90, angående kontroll å tillverkningen af och handel med margarinost, samt

n:o 91, om utarbetande och framläggande af förslag till läringslag;

dels ock till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 20, angående förhöjning af tullen å spanmål m. m.;

n:is 21 och 22 angående statsregleringen;

n:o 23, om lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktigt oförmåga till arbete;

n:o 24, angående skyldighet för kommuner och enskilde att fullgöra requisitioner för krigsmagtens behof samt att till krigsbruk afstå hästar och fordon;

Torsdagen den 16 Maj.

n:o 25, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret i fråga om de af dem vidtagna åtgärder i afseende å uppförande af riksdags- och riksbankshus å Helgeandsholmen;

n:o 26, angående tullbevillningen;

n:o 27, angående bankovinsten;

n:o 28, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksgäldskontoret, samt

n:o 29, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 95, med förslag till voteringspropositioner m. m. i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande beloppen af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

Punkten A).

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Punkterna B) och C).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid föredragning af statsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 97, angående den nya riksstaten, biföll kammaren utskottets i detta memorial gjorda hemställan.

Vid föredragning af sammansatta stats- och bankoutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 7, angående anvisande af ersättning till utskottets kansli, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda memorial hemställt.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets sistlidne dag bordlagda betänkande n:o 29.

Vid föredragning af Första Kammarens tillfällfälliga utskotts under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 19, i anledning af motion angående meddelande af föreskrifter i syfte att vid slagt af husdjur minsta möjliga lidande måtte tillfogas djuren, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt;

och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

Herr talmannen tillkännagaf, att efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra Kammaren omröstningar jemlikt 65 § riksdagsordningen komme att anställas vid kamrarnes sammanträden under morgondagen öfver de af båda kamrarne vid detta sammanträde godkända voteringspropositioner för sådana omröstningar.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

Herr talmannen yttrade, att han, med anledning deraf att bevillningsutskottets betänkande n:o 29 blifvit å nyo bordlagdt samt skyndsamt behandling af annat ärende ej erfordrades, finge hemställa, att de anslag, som utfärdats för sammanträdet fortsättande kl. 7 e. m., måtte få nedtagas.

Denna hemställan bifölls.

Kammaren åtskildes kl. 2,17 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 17 maj, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 10 i denna månad.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial n:o 98, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 95, afdelningen A), punkten 1, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att den i regeringsformens 63 § först omförmälda kreditivsumma under tiden intill nästa riksdag bestämmes till 2,500,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har ifrågavarande summa för nämnda tid blifvit bestämd till 7,500,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 3;

Nej — 106.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 323, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 110 ja och 80 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 113 ja och 186 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anstäldes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 95, afdelningen A), punkten 2, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att den andra af de i regeringsformens 63 § omnämnda kreditivsummor, eller det s. k. stora kreditivet, vid innevarande riksdag bestämmes till 5,000,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har ifrågavarande summa vid innevarande riksdag blifvit bestämd till 7,500,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja -- 1;

Nej — 108.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 324, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 116 ja och 74 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 117 ja och 182 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 15 och 16 i denna månad bordlagda betänkande n:o 29, med förslag till den af

Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid föredragning af statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 96, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda memorial hemställt.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 30, angående lag om handelsbolag och enkla bolag, lag om aktiebolag m. m.;

n:o 31, angående reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning;

n:o 32, angående ändring af §§ 10, 20, § 32 mom. 1 och § 33 riksdagsordningen;

n:o 33, om tillägg till § 33 riksdagsordningen;

n:o 34, angående ändring af § 34 riksdagsordningen;

n:o 35, angående ändring af § 37 mom. 1 och § 45 riksdagsordningen;

n:o 36, om uppsägning af förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden den 30 maj 1890 m. m.;

n:o 37, om vissa ändringar i gällande förordning angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker:

n:o 38, angående en bibana från Norra stambanan vid Vännäs till Umeå och vidare till Storsandskär;

n:o 39, angående disposition af besparingarna å hufvudtitlarne;

n:o 40, angående beräkningen af riksgäldskontorets utgifter och inkomster; samt

n:o 41, angående fortsatt utveckling af statens telefonväsende.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 7 på aftonen.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 11,47 f. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 17 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 96, angående statsregleringen för år 1896 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp;

n:o 98, angående beräkningen af statsverkets inkomster;

n:o 99, angående de i § 63 regeringsformen föreskrifna kreditivsummor;

n:o 100, med ny riksstat, samt

n:o 101, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret.

Fredagen den 17 Maj, e. m.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 97, till Konungen, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 42, angående åtskilliga på grund af 89 § regeringsformen väckta frågor;

n:o 43, angående förvärfvande för statens räkning af vissa enskilda jernvägar;

n:o 44, angående statsregleringen;

n:o 45, angående kreditivsummorna, och

n:o 46, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst.

Justerades ytterligare tre protokollsutdrag för denna dag.

Tillkännagafs, att Kongl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla Riksdagens samtliga ledamöter att lördagen den 18 innevarande månad efter förrättad gudstjenst sig å rikssalen infinna för att enligt 36 § riksdagsordningen af Kongl. Maj:t i nåder hemförlovas.

Kammaren åtskildes kl. 7,07 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 18 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 10,30 f. m.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

Vid föredragning af statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 98, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda memorial hemställt.

Protokollsutdrag härom justerades.

Herr talmannen och kammarens ledamöter afgingo kl. 10,50 f. m. till Storkyrkan, der riksdagspredikan hölls af pastorsadjunkten i Jakobs och Johannes' församling Karl Öhman. Efter gudstjenstens slut begaf kammaren sig till rikssalen, der jemväl Andra Kammaren infann sig. Sedan herr statsrådet och chefen för civildepartementet Groll uppläst Kongl. Maj:ts nådiga förordnande för hans excellens herr statsministern Boström att å Kongl. Maj:ts vägnar avsluta riksdagen, samt talmännen, hvar för sig, framfört kamrarnes undersåtliga välönskningar, och riksdagsbeslutet blifvit af herr statsrådet och chefen för civildepartementet uppläst, förklarade, å Kongl. Maj:ts vägnar, hans excellens herr statsministern 1895 års lagtima riksdag vara avslutad.

Efter det kammarens ledamöter återkommit till samlingsrummet och der intagit sina platser, framträdde herr von Ehrenheim till talmansbordet och yttrade: Mine herrar! Få dagar efter den i riksdagsordningen tillmätta arbetstid avslutas denna riksdag. Den har för kammarens ledamöter medfört ett tråget arbete och väl äfven ofta ganska många bekymmer; men den har liksom sina föregångare utmärkts för det synnerligen goda och kamratlika förhållande, som egt rum mellan

kammarens ledamöter, hvilket, på samma gång det lättar arbetet, äfven är en så vigtig borgen för ärendenas goda utveckling och afgörande. Mig som kammarens talman har detta kamratlika förhållande också i hög grad kommit till godo, och jag hembär därför till kammaren min upprigtiga och hjertliga tacksamhet.

Detta tal besvarades af herr Stråle i följande ordalag: Vid den nu afslutade riksdagen, der frågor af mycket allvarlig innebörd blifvit behandlade, återstår för Första Kammarens ledamöter att tacksammast erkänna den lugna, opartiska och säkra hand, med hvilken dess talman under skiftande meningsbrytningar ledt ärendena. Ni, herr talman, har städse förtjent och erhållit detta vitsord, men det är icke desto mindre för oss en oafvislig pligt och lika oafvisligt behof att å nyo upprepa vår innerliga tacksamhet och värdsamma tillgifvenhet, uttalande den förhoppning, att Ni, befriad från riksdagstungan, må få åtnjuta en välbehöflig hvila för att länge med nya krafter uppträda i talmansstolen vid blifvande riksdagsförhandlingar.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,10 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.